

Cultuurhistorisch icoon op fantastische plek

De monumentale poldermolen De Gooijer bij Wolvega geldt als een cultuurhistorisch icoon. In september is het honderd jaar geleden dat de achtkante molen - eigendom van It Fryske Gea - een plek kreeg bij de Blessebrug in het beekdallandschap van het riviertje de Lende. De molen wordt draaiende gehouden door drie gecertificeerde, vrijwillige molenaars. En dat doen ze met hart en ziel.

Tekst: Henk Dilling, foto's: Fonger de Vlas

Bevlogen zijn ze. Oud-timmerman Sake Bergsma (42 jaar molenaar), voormalig salarisadministrateur Andrien Muijsers (sinds 2002 gecertificeerd molenaar) en oud-onderwijzer Kees Vanger (41 jaar molenaar). Ze praten met passie over de schoonheid van een molen. En met nóg meer passie over 'hun' De Gooijer. Een juweeltje, vinden ze. Hij heeft een mooie lijn, staat op een fantastische plek, is authentiek. Het is een molen met een binnenwerk en een vijzel. Stellig: "Zo zijn molens bedoeld." Niet onbelangrijk ook: hij is maalvaardig. Omdat de constructie in goede staat is en de werktuigen goed functioneren, kan De Gooijer water uitmalen. Soms naar de Linde, maar meestal wordt er gemalen 'in circuit'. Het water wordt dan via een nieuwe waterloop door de petgaten van de Driessenpolder rondgemalen (een maalcircuit van 2,5 km). Zo wordt voorkomen dat de conditie van de molen door stilstand achteruitgaat. "Een werkende molen is het aller mooist", zegt Andrien. "Op het moment dat hij draait, hoor je het water door de molen gaan. Dan begint hij te leven." Een molen met draaiende wieken is overigens niet per definitie maalvaardig. Ook zonder te malen kan een molen draaien. Kees legt uit dat dit 'malen voor de Prins' wordt genoemd. "De uitdrukking ontstond tijdens de Tachtigjarige Oorlog, toen de Spanjaarden de steden belegerden en probeerden uit te hongeren. Als het graan op was, werd er toch doorgemalen om de vijand de indruk te geven dat er nog genoeg voedsel was."

Levend monument

De Gooijer werd in 1775 als hulp bij de vervening van de Nijkspolder achter Blesdijke gebouwd. Na gedane arbeid werd hij in 1836 afgebroken en in Noord-

wolde als korenmolen weer opgebouwd. In 1917 werd hij opnieuw verplaatst. Nu naar de huidige standplaats aan De Lende. Hier kreeg hij een jaar later zijn oorspronkelijke functie van poldermolen terug. "Dat is het voordeel van een molen", zegt Sake. "Je kunt hem helemaal uit elkaar halen. Er komt geen enkele spijker aan te pas. Het zijn allemaal penverbindingen." In het Nederlandse landschap geldt de molen als een iconisch symbool van de geschiedenis en de ontwikkeling. Zo vertellen poldermolens het verhaal van de strijd tegen het water en van de wens om land te bewerken en te bewonen. Industriemolens waren belangrijk voor de welvaart in de Gouden Eeuw. Korenmolens garandeerden tot het einde van de negentiende eeuw dat er voedsel was.

Met het verdwijnen van de economische functie kreeg de molen een cultuurhistorische waarde, vertelt Andrien. "Niet als statische herinnering, maar vooral als een 'levend monument' dat kan draaien en malen."

Molenvirus

Dat laatste is mogelijk dankzij een groep van enthousiaste molensliefhebbers, die eind jaren zestig van de vorige eeuw zijn gestart met een opleiding tot vrijwillig molenaar. Uit dit initiatief kwam in 1972 het Gilde van Vrijwillige Molenaars (GVM) voort, een landelijke vereniging met ruim 2400 leden. "Als molenaar moet je vooral weten hoe de molen reageert onder verschillende omstandigheden en hoe je in welke situatie moet handelen", zegt Sake. "Je moet over theoretische kennis beschikken, maar ook veel ervaring opdoen. Dat betekent dat

je minstens honderdvijftig praktijkmuren maakt, waarvan je er dertig draait bij een andere molenaar." Als het molenvirus je te pakken krijgt, dan is er geen weg terug, zegt Kees. "Dan ontdek je dat het een fantastische hobby is met veel vrijheid, zelfstandigheid en verantwoordelijkheid. Het is heerlijk om in weer en wind met die geweldige bouwwerken bezig te zijn. Je moet weersituaties inschatten, de juiste zeilvoering op de wieken kiezen. Je bedient de vang, de rem van de molen, waardoor die imposante draaiende en suizende wiekenmassa tot stilstand komt. En je staat midden in de natuur. Je hoort vogels. Het is de combinatie van techniek en natuur die het molenaarschap zo bijzonder maakt." Zijn beide collega's knikken.

Feestelijke open dag

Honderd jaar poldermolen De Gooijer in de Lendevallei wordt op zaterdag 8 september gevierd met een feestelijke open dag. Met een fototentoonstelling in de molen wordt aandacht besteed aan de bijzondere geschiedenis van de monumentale achtkanter. De molenaars demonstren onder andere hoe het water wordt teruggepompt in de polder. Ook kan er een praamtocht worden gemaakt naar de plaatsen waar de molen eerder heeft gestaan en is er een natuurexcursie. Voor kinderen zijn er educatieve kleurplaten en staan er schepnetjes klaar om naar waterdierpjes te zoeken.

De molen is bereikbaar door vlak voor de Blessebrug - uit de richting van Wolvega - een doodlopende weg naar rechts te volgen, bijna parallel aan de rivier de Lende.

Adres: Steenwijkerweg 78, Wolvega. Kijk voor meer informatie op www.itfryskegea.nl/gooijer

vlnr: Sake Bergsma, Andrien Muijsers, Linda de Vries (leerling molenaar) en Kees Vanger

